

ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมือง จ.สมุทรสาคร*

กัณวัฒน์ สุดเจริญ**

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังประสบกับปัญหาภาวะยากจน ปัญหาความยากจนของประชาชนนั้นได้หยั่งรากลึกเนื่องจากแนวทางการพัฒนาประเทศโดยเน้นด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เน้นไปที่การสร้างระบบสาธารณูปโภค และการวางโครงสร้างตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เน้นการผลิตแบบอุตสาหกรรม ในขณะที่วิถีชีวิตและระบบการผลิตของชุมชนไทยเป็นลักษณะการผลิตเพื่อสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ด้วยแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน ระบอบการผลิตแบบชุมชนจึงถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต แนวคิด และวิถีความเป็นอยู่ใหม่ให้กับประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน แบบแผนการดำรงชีวิต การผลิต และวัฒนธรรมชุมชนให้กลายเป็นสังคมนิยม ซึ่งผลของการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วไปสู่การเติบโตของภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมทั้งในด้านของการเข้าถึงทรัพยากรและรายได้

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนดำรงชีวิตโดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ซึ่งประการสำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” และความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

---

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมือง จ.สมุทรสาคร โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิระพงษ์ ภัคคีรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

**นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ล้วนมีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชน เมื่อองค์กรสมาชิกชุมชนได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้ที่เหมาะสมขึ้น เมื่อประสบปัญหา สมาชิกในชุมชนสามารถใช้ความถนัดของตนช่วยกันแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และทำให้เศรษฐกิจพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนอีกด้วย

หมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ ตำบลนาโคก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปี 2559 ชุมชนบ้านชายทะเลรางจันทร์จึงเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดสมุทรสาคร ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี บริหารจัดการชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพากระแสนิยม อีกทั้งยังได้รับการยอมรับเครือข่ายชุมชนบริเวณใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายชุมชนที่ยังไม่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา และยังคงพึ่งพาปัจจัยภายนอกอยู่มาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านชายทะเลรางจันทร์ และนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้สำหรับเป็นต้นแบบและแนวทางในการปฏิบัติ ให้กับหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 3) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม นั่นคือ เบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่างๆ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ จากนั้นจึงจะเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ ม.4 ต.นาโคก อ.เมืองฯ จ.สมุทรสาคร และผู้นำกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพกะปิแปรรูป กะปิหวาน ผู้นำกลุ่มอาชีพแปรรูปอาหารทะเล ปูดอง ผู้นำกลุ่มอาชีพไข่เค็มพอกดินทะเล ผู้นำกลุ่มอาชีพผ้ามัดย้อม ผู้นำกลุ่มอาชีพข้าวเกรียบ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์

ประชาชนในหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ ได้ใช้กระบวนการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบอาชีพต่างๆ ตามความถนัดของตนโดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในชุมชน มีกิจกรรมในชุมชนที่ช่วยแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความยากจน และเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้ก้าวหน้า และดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักความพอประมาณ ใช้จ่ายโดยคำนึงถึงฐานะของตน มีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่าย หลักความมีเหตุผล คือ มีการประชุมเพื่อแบ่งปันความรู้และระดมความคิดในการดำเนินชีวิต ในการดำเนินการใดๆ ก็ตาม จะได้มีการพิจารณาถึงเหตุผลในการกระทำ และผลลัพธ์ที่จะตามมา และคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ และหลักการมีภูมิคุ้มกัน คือชาวบ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์พยายามที่จะรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่สืบสานกันมาตั้งแต่ยุคบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไป และร่วมมือกันสืบสานความรู้ในการประกอบอาชีพ หรือการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สืบต่อเพื่อชนรุ่นหลังในอนาคต มีการปลูกฝังให้เยาวชนรักและหวงแหนประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ไม่ปล่อยให้กระแสของสังคมสมัยใหม่เข้ามากลืนกินจนหลงลืมวิถีชีวิตดั้งเดิม ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความฉลาดในการใช้เงิน มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน มีกองทุนหมู่บ้านในการทำธุรกิจ ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาการกู้เงินนอกระบบ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ชาวบ้านในการมีวินัยในการใช้เงิน

เงื่อนไขความรู้ ชาวบ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์ดำเนินชีวิตโดยคำนึงถึงการหาความรู้ โดยมีผู้นำของหมู่บ้าน คือผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์เป็นผู้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ มีการติดต่อกับองค์กรภายนอกชุมชน เข้ารับการอบรมต่างๆ และนำความรู้ที่ได้มาต่อยอด และนำความรู้ต่างๆ มาแบ่งปันให้ชาวบ้าน เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกบ้านในการใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

เงื่อนไขคุณธรรม ชาวบ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี มีความขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจและแบ่งปันกัน ชาวบ้านในชุมชนจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีคุณธรรมในการดำรงชีวิต ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านที่ทำจำหน่ายนั้นถูกทำขึ้นอย่างมีคุณภาพ รับผิดชอบต่อลูกค้าจากแหล่งที่มีมาตรฐาน เป็นคุณธรรมที่มีต่อผู้ซื้อ ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์ ไม่หลอกลวง หรือเอาเปรียบผู้บริโภค จึงทำให้ธุรกิจของชุมชนเป็นที่นิยมและมีความมั่นคง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

อุปสรรคที่พบในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์ ได้แก่ การที่ชาวบ้านบางส่วนยังประสบปัญหาในการควบคุมความต้องการของตนเองให้พอเหมาะกับฐานะ จึงยังทำให้เกิดปัญหานี้สลับ และชาวบ้านบางส่วนยังขาดการร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเต็มที่ จึงอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาหมู่บ้านอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ชาวบ้านในหมู่บ้านขาดความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี จึงเป็นอุปสรรคในการหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และในการพัฒนาสินค้าและช่องทางในการจัดจำหน่าย

3. ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมืองสมุทรสาคร

ความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์เกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ภาวะผู้นำ หมู่บ้านชายทะเลรางจันท์มีผู้ใหญ่บ้านที่เข้มแข็ง มีความรอบรู้ เป็นปราชญ์ชาวบ้านของชุมชน และเป็นผู้นำที่เป็นนักพัฒนา มีความสามารถในการแสวงหาช่องทางที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนและชาวบ้านในชุมชนให้ดีขึ้น

ความร่วมมือของคนในชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านชายทะเลรางจันท์เป็นผู้ตามที่ดี ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนากร เจ้าหน้าที่อบรมและหน่วยงานอื่นๆ ในการรับทราบแนวทางปฏิบัติและการพัฒนาหมู่บ้าน แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านโดยการเข้าร่วมประชุมและอบรม แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

ความสามัคคีของคนในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักใคร่
ปรองดอง มีการแบ่งปันความรู้และสิ่งของต่างๆ ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านใน
ชุมชนรักและสามัคคีกัน ยินดีที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่าง
ราบรื่นขึ้น

การสนับสนุนจากภาครัฐ หมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ราชการ อาทิ กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้มีการช่วยจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับ
คณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้านในหมู่บ้าน เพื่อจัดสรรโครงการต่าง มีการเข้ามาให้ความรู้
โดยการจัดการอบรมและให้เงินทุนเพื่อการลงทุนในการธุรกิจชุมชน จึงทำให้ประชาชนใน
หมู่บ้านมีความรู้ เพิ่มพูนความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชน มีปัจจัยด้านตัวเงินในการ
ลงทุนประกอบอาชีพโดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินกู้อื่นๆ ลดปัญหาหนี้ในระบบในชุมชน และยังมี
การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่
ประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ เพื่อแก้ไขปัญหาคนว่างงานอีกทางหนึ่งด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.
เมือง จ.สมุทรสาคร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์

บ้านชายทะเลรางจันทร์มีวิถีชีวิตแบบชาวประมงดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน
และชาวบ้านในหมู่บ้านมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะรักษาวิถีชีวิต ธรรมเนียมประเพณี สภาพแวดล้อม
และทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป และมีการปลูกฝังให้เยาวชนรักและหวงแหนประเพณี
วัฒนธรรมในชุมชน มีความสามัคคีปรองดองกัน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านเป็น
อย่างดีเวลาที่มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันภายในหมู่บ้าน และกิจกรรมส่วนมากที่จัดขึ้นล้วนแต่
เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านทั้งสิ้น จึงเปรียบเสมือนกับเป็น
กิจกรรมที่ทำเพื่อคนในครอบครัวของตนเองด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ประชาชนทุกคนใน
หมู่บ้านมีความรัก ความสามัคคีกันมากขึ้น ส่งผลให้การทำงานของผู้ใหญ่บ้านมีความราบรื่น ไม่
ว่าจะดำเนินกิจกรรมอะไรในพื้นที่ก็จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านอย่าง
สม่าเสมอในทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2551) ที่อธิบายว่า
ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งคือ การที่คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทาง
นามธรรมอย่างชัดเจน อาทิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่างๆ อย่างพร้อมเพรียงด้วย

ความเต็มใจ มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันในกลุ่มชน ใส่ใจและช่วยเหลือกันและกันในยามทุกข์ยาก มีการแสดงความเคารพนับถือศรัทธาในค่านิยมหนึ่งๆ ร่วมกัน และถ่ายทอดให้สืบเนื่องสู่คนรุ่นต่อไป และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของบ้านวังแยม หมู่ที่ 8 ตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีความโดดเด่นในด้านของทรัพยากรบุคคล คนในกลุ่มชนมีความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถพึ่งตนเองได้ และเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ จนได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2555)

หมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เช่น การปลูกผักสวนครัวเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน สนับสนุนให้ประชาชนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และดำเนินชีวิตแบบใช้หลักการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยประกอบอาชีพต่างๆ ตามความถนัดของตน อาศัยวิถีปฏิบัติที่มีเป็นจำนวนมากในกลุ่มชน ดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงทางสายกลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะตนเอง คือ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.) ดังนั้น การที่ชาวบ้านในกลุ่มชนมีความตระหนักถึงรายรับรายจ่ายของตน มีการยั้งคิดเมื่อจะใช้จ่าย และพยายามหารายได้เพิ่มเติมเมื่อต้องการซื้อของที่มีราคาโดยไม่เป็นการทำให้ตนเองหรือผู้อื่นลำบากจึงเป็นการพยายามที่จะดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ชาวบ้านในการมีวินัยในการใช้เงิน

นอกจากนี้ ชาวบ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ให้ความสำคัญกับการใช้ความรู้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ได้ประพฤติให้เห็นเป็นแบบอย่างและโน้มน้าวนำชาวบ้านให้ปฏิบัติตาม มีการจัดการอบรมอย่างสม่ำเสมอ มีการแบ่งปันความรู้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต การที่ผู้นำมีความรู้ ทำให้มีหูตากว้างไกล มีวิสัยทัศน์สามารถวางแผนและจัดการกิจการต่างๆ ในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันความเจริญของเทคโนโลยีและสามารถนำมาใช้ในการทำธุรกิจเพื่อเพิ่มรายได้ การที่ชาวบ้านมีความรู้ก่อให้เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ทำให้ผลผลิตดีขึ้น และไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541) ซึ่งอธิบายว่า การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งนั้น ชุมชนต้องมีลักษณะเป็นชุมชนเรียนรู้ คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวในการหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องรับทราบข่าวสารในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่ภายนอกชุมชน และความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่

ได้รับร่วมกัน และวัชรพงศ์ ใจสุยะ (2555) ที่กล่าวว่า ผู้นำหมู่บ้านต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องรักการเรียนรู้ หมั่นพัฒนาตนเองและผู้อื่น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ทุ่มเท รักคนในชุมชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ลูกบ้านแบบเสมอต้นเสมอปลาย จนคนในชุมชนยกย่องและยอมรับ เพื่อที่จะได้รับความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดผล จึงจะทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นเศรษฐกิจพอเพียงนั้นประสบความสำเร็จ

ชาวบ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์มีคุณธรรมและความขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจและเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ชาวบ้านในชุมชนจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งความสุขนั้นสะท้อนออกมาในรูปแบบของการที่ชาวบ้านมีอัธยาศัยอันดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ยินดีให้ความรู้ และให้ความใส่ใจในการผลิตสินค้า ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ อีกทั้งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านที่จัดจำหน่ายนั้นมีคุณภาพและมาตรฐาน ผู้ขายมีคุณธรรมความซื่อสัตย์ ไม่หลอกลวงหรือเอาเปรียบผู้บริโภค จึงทำให้มีผู้คนแวะเวียนมาซื้อและซื้อซ้ำ ซึ่งวิถีปฏิบัตินี้สอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีพื้นฐานจิตใจที่ก่อปรไปด้วยสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความเพียรและความอดทน (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างความมั่นคงให้ธุรกิจชุมชนของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์อยู่ยืนนานเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงให้แก่ชาวบ้าน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์เป็นปัญหาที่เกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่ยังต้องการการยอมรับจากสังคม จึงต้องการซื้อหาสิ่งของราคาแพงเพื่อเป็นการอวดฐานะของตนเอง จึงนำไปสู่การใช้จ่ายเงินโดยไม่ประมาณฐานะ ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน ดังที่ Wibulswasdi et al. (2012) อธิบายว่า การจะดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และต้องการการยอมรับจากสังคม ดังนั้น เมื่อต้องมีการตัดสินใจซื้อสิ่งของใดๆ จึงมีแนวโน้มที่จะซื้อสิ่งของที่มีราคาสูงเพื่อต้องการได้รับคำชมเชย และเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง อาทิ การซื้อรถยนต์ราคาแพง หรือซื้อบ้านหลังใหญ่ จึงเป็นการสมควรที่จะถามตนเองด้วยคำถามสามข้อก่อนตัดสินใจซื้อของใดๆ ก็ตามว่า ของที่กำลังจะซื้อนั้นเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมหรือไม่เมื่อพิจารณาจากจำนวนเงินที่จำกัด และของการจะซื้อของชิ้นนั้นสมควรแก่เหตุผลหรือไม่ หรือจะซื้อเพียงเพื่ออวดผู้อื่น และสุดท้าย การซื้อของชิ้นนั้นจะก่อความลำบากให้แก่เราในอนาคตหรือไม่

นอกจากนี้ ชาวบ้านบางกลุ่มอาจยังไม่เห็นความสำคัญในการร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเต็มที่ จึงขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาหมู่บ้าน จึงอาจต้องใช้เวลาและอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีของคนในหมู่บ้านเพื่อช่วยกระตุ้นบุคคลเหล่านั้นให้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง ชาวบ้านในหมู่บ้านยังไม่เชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี การขาดความชำนาญจึงเป็นสิ่งกีดขวางการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง จึงควรมีการสนับสนุนกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้เข้ารับการอบรมเพิ่มเติม ซึ่งให้เห็นถึงข้อดีของการเก่งเทคโนโลยี และให้ฝึกทดลองใช้ด้วยตนเอง โดยอาจให้เด็กรุ่นใหม่ที่เป็นเยาวชนในหมู่บ้านช่วยสอนอย่างใกล้ชิด

3. ปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ หมู่ 4 ต.นาโคก อ.เมืองสมุทรสาคร

ภาวะผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรอบรู้ นับได้ว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านของชุมชน มีลักษณะเป็นนักพัฒนา จึงเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่ความสำเร็จของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับกรมพัฒนาชุมชน (2548) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและสามารถดำเนินการต่อเนื่องให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น หนึ่งในปัจจัยต่างๆ ที่มีผลคือ การที่มีผู้นำที่ดี ลักษณะผู้นำที่ดีคือต้องมีความเข้มแข็ง ได้รับการยอมรับจากประชาชนในหมู่บ้าน มีบารมี สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ ปฏิบัติตนดีให้เห็นเป็นแบบอย่าง มีความสามารถและคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และสอดคล้องกับนิสรา ใจชื่อ (2557) ที่พบว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้าน สามารถแนะนำโน้มน้าวให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้โอกาสชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน และเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม

ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน จึงสามารถรับทราบแนวทางปฏิบัติและการพัฒนาหมู่บ้าน ความร่วมมือกันนั้นยังสะท้อนออกมาในรูปแบบของความสามัคคีของชาวบ้านในชุมชนซึ่งแต่ละคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน รักใคร่ปรองดอง มีการแบ่งปันความรู้และสิ่งของต่างๆ ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างราบรื่น และชาวบ้านมีความตั้งใจที่จะทำนุบำรุงรักษาชีวิตความเป็นอยู่ให้สืบทอดต่อไป ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการเป็นชุมชนเข้มแข็ง ดังที่

สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ (2549) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็งคือการทำหน้าที่คนในชุมชนมีศีลธรรม และคุณธรรม หาเลี้ยงชีพและพึ่งพาตนเองได้อย่างสุจริต มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชุมชน และได้รับความร่วมมือที่ดีจากคนในชุมชน คนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันในการทำ กิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง มีน้ำใจ ช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตลอดจนช่วยดำรงรักษาวิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรือง และสอดคล้องกับ หลักการพัฒนาชุมชน ซึ่งประเวศ วะสี (2541) ได้อธิบายว่าการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยปัจจัย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้โอกาสคนในชุมชนในการร่วมรับทราบ ลงมือปฏิบัติ รับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

การสนับสนุนจากภาครัฐ หนึ่งในปัจจัยความสำเร็จของหมู่บ้านชายทะเลรางจันทร์ คือ การที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จากภาครัฐที่เข้ามาให้ความรู้โดยการจัดการอบรม ส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถ ยกกระดับการดำรงชีพให้สูงขึ้น และให้ เงินกองทุนเพื่อการลงทุนในหมู่บ้าน ลดปัญหาหนี้ในระบบในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาตัวอย่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ คือ ห้วยคัวะ วิถีพอเพียงแห่ง จังหวัดน่าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการอำนวยการ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2551).

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์คน จัดเป็นการศึกษาขนาดเล็ก จึงสามารถเจาะลึกในรายละเอียดตามที่ต้องการได้ และการเก็บ ข้อมูลมีความยืดหยุ่น อย่างไรก็ดี การวิจัยชนิดนี้มีข้อจำกัดในการศึกษาในวงกว้าง จึงอาจ สามารถศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีระบบที่แน่นอน สามารถศึกษากลุ่มตัวอย่าง ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้น และสามารถนำผล การศึกษาไปใช้ในวงกว้าง สามารถทดสอบสมมติฐาน หรือทดสอบแนวคิด ทฤษฎีได้

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์มีเพียงกลุ่มผู้นำในชุมชนหมู่บ้านชายทะเล รางจันทร์เท่านั้น ซึ่งอาจให้ข้อมูลได้ไม่ครอบคลุมรอบด้าน ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไปอาจมีการ สัมภาษณ์บุคคลภายนอกชุมชน อาทิ นักพัฒนากร หรือวิทยากรที่เข้ามาอบรมให้ความรู้แก่ ชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้ได้รับข้อมูลจากมุมมองอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2555). *จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง*
ต้นแบบ. กรุงเทพมหานคร: อัมพพริยู.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2548). *คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแผนปฏิบัติการกรม*
พัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2551). *รายงานผลการ*
ดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย รอบ 1 ปี
(ธันวาคม 2549 – พฤศจิกายน 2550). กรุงเทพมหานคร : ไอเดีย บีซีเนส.
- นิสร ใจชื่อ. (2557). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจ*
พอเพียง. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เศ พรินต์ติ้งเซนเตอร์.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). *จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2562,
จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/item/3579-2010-10-08-05-24-39.html
- วัชรพงศ์ ใจสุขะ. (2555). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นเศรษฐกิจพอเพียง*.
เข้าถึงได้จาก <http://km.cddchiangmai.net/?p=590>.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอมีเทรตติ้ง.
- สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์. (2549). *เครือข่ายชุมชนพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีทรรศน์.
- อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2551). *รายงานผลการศึกษาระบบการเรียนรู้สู่การเท่าทันสื่อ: บท*
สำรวจสถานภาพและก้าวต่อไป. กรุงเทพฯ: โครงการสำรวจและสังเคราะห์สถานภาพ
ของการเรียนรู้ เรื่องสื่อเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคม สถาบันการจัดการแบบองค์รวม.
- Wibulswasdi C., Piboolsravut P., and Pootrakool K. (2555). *Sufficiency*
Economy Philosophy and Development (5th edition). Bangkok: Project to
Support the "Sufficiency Economy". Drive in Educational Institutions and
to Young People